



VÝCHOVA UMENÍM

Úprava časovej dotácie

Výchova umením	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník	Spolu
Štátny vzdelávací program	0	0	0	0,5	0,5	1
Školský vzdelávací program	0	0	0	0,5	0,5	1
Spolu	0	0	0	1	1	2

1. Charakteristika učebného predmetu

Predmet výchova umením, ktorý patrí do vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra, nadväzuje na predmety hudobná výchova a výtvarná výchova v predchádzajúcich ročníkoch základnej školy. Má žiakom sprostredkovať živú skúsenosť umenia a svetové a národné kultúrne dedičstvo. Ťažiskovo vychádza z hudobného umenia a z vizuálnych umení – výtvarného, architektúry, dizajnu a filmu. Prierezovo obsahuje prvky literárneho a dramatického umenia. Zámerom tohto predmetu je optimálne formovať osobnosť – emocionalitu a intelekt žiakov tak, aby si prostredníctvom tvorivých činností a komunikácie s umením vytvárali svoj autentický spôsob bytia. Prostredníctvom činnostného vyučovania, vzájomným prepojením tvorivého a objaviteľského princípu vytvárať predpoklady na poskytovanie zážitkov, radosti, pozitívnych životných podnetov a znalostí tak, aby sa umenie stalo súčasťou života žiakov.

Predpokladaný prínos predmetu výchova umením:

- vyvážene rozvíjať intuitívnu, citovú aj racionálnu stránku osobnosti žiakov;
- zdokonaľovať gramotnosť (zručnosti, vedomosti a postoje) získanú v rámci výtvarnej a hudobnej výchovy v predchádzajúcich ročníkoch;
- rozvíjať tvorivosť žiakov;
- rozvíjať komplexný pohľad na umenie, chápať rôznosť poslania (spoločenskú funkciu) jednotlivých druhov umenia, rozumieť ich vyjadrovacím prostriedkom, médiám, žánrom a komunikačným stratégiám;
- rozumieť súčasným tendenciám umenia a poznať vlastnú kultúrnu tradíciu;
- vnímať hudbu a výtvarné umenie z hľadiska ich obrazného, metaforického vyjadrovania sveta, a to nie cez encyklopedické vedomosti, ale hlavne prostredníctvom zážitkov a tvorivých činností;
- naučiť sa orientovať v komunikačnom prostredí kultúry, získavať a vyhodnocovať informácie z rôznych zdrojov kultúrnej prevádzky (koncerty, festivaly, výstavy, prehliadky, internet, literatúra, reklama, masmédiá ...);
- experimentovať pri spájaní médií, žánrov a druhov umenia;
- vytvárať možnosť projektov, prepájajúcich výtvarné a hudobné umenie so slovesným umením, divadlom, filmom, pohybovou výchovou;
- formovať a usmerňovať hodnotovú a vkusovú orientáciu žiakov,
- umožňovať alternatívne metódy práce (skupinové vyučovanie, projektové vyučovanie,...).



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

2. Ciele učebného predmetu

Kognitívne ciele

- Na základe vedomostí o rôznych druhoch umenia, ktoré žiaci získajú predovšetkým vlastnou činnosťou,
- nadobudnú schopnosť uplatňovať tieto vedomosti pri aktívnom vnímaní a obsahovom sprístupňovaní umeleckých diel,
- spoznajú najvýznamnejších slovenských a svetových tvorcov diel rôznych umeleckých druhov a ich interpretov, diela typické pre kľúčové tendencie súčasného umenia, ako aj diela charakterizujúce štýlové znaky historických epoch;
- spoznajú najdôležitejšie vlastnosti vyjadrovacích prostriedkov rôznych umení, technické postupy, nástroje a médiá;
- na základe spoznávania a osvojovania si umeleckej výpovede domácich diel (výtvarných, hudobných, literárno-dramatických) v kontexte s európskou kultúrou získavajú úctu ku tvorcom a dielam svojej krajiny;
- na základe svojich činností v tomto predmete získavajú schopnosť vyjadrovať svoje emócie, vzťahy a postoje, teda komunikovať umeleckými prostriedkami,
- nadobudnú schopnosť otvorene prijímať, hodnotiť a oceňovať umelecké diela a umelecké prejavy vlastného národa, ale i iných národov a etník;
- dokážu analyzovať, porovnávať a syntetizovať poznatky a podnety z prírodných vied, geografie, histórie, etiky, literatúry, cudzích jazykov a vyhodnocovať ich vplyv na umenie,
- dokážu vytvárať projekty, v ktorých budú syntetizovať vlastné i prevzaté nápady z jednotlivých umeleckých oblastí v intenciách polyestetickéj výchovy.

Socioafektívne ciele

- prostredníctvom precítenia a pochopenia umeleckých diel žiaci dokážu prekonať svoj egocentrizmus a stotožniť sa do istej miery s autormi týchto diel (empatia) pri zachovaní svojich vlastných názorov a postojov (asertivita);
- uprednostňovať autentické tvorivé riešenia vo vlastnom vyjadrovaní prostriedkami umenia a pri vnímaní umeleckých diel;
- dokážu bez predsudkov pristupovať k vnímaniu a rozširovaniu umeleckých hodnôt rôznych kultúr,
- vedia prežívať výnimočnosť významných umeleckých osobností a hľadajú v ich tvorivých osudoch inšpiráciu pre vlastný život,
- získavajú schopnosti spolupracovať v tíme, prevziať zodpovednosť za plánovanie, propagáciu, realizáciu i prezentáciu vlastnej práce i skupinových projektov,
- chápu umenie v jeho mnohorakých podobách a súvislostiach nielen ako ušľachtilý spôsob vyplňania voľného času, ale aj ako prostriedok skvalitnenia a skultúrnienia svojho života.



Základná škola, Sídliisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Psychomotorické ciele

- na základe získaných zručností žiaci dokážu na primeranej úrovni realizovať svoje hudobné, výtvarné, pohybové a literárne predstavy a integrovať ich v individuálnych alebo skupinových projektoch;
- dokážu zostavovať auditívne, vizuálne i dramatické prvky do celkov tak, aby prostredníctvom nich vedeli vyjadriť svoje myšlienky, predstavy, postoje, a tak komunikovať s okolitým svetom;
- osvojujú si technické postupy potrebné na spracovanie materiálu (nahrávanie, montáž, strih, úprava akustického signálu, komunikácia a elaborácia prostredníctvom softvérov, vyhľadávanie umeleckých podnetov na internete a pod.

Kompetencie

Úlohou predmetu je rozvíjať kľúčové kompetencie tak, aby sa:

- formoval a rozvíjal emocionálny svet žiakov,
- formovali mravné vzťahy žiakov k prostrediu v škole a v rodine, pozitívne vzťahy k prírode, ku všetkým prejavom života,
- vychovali žiaci hrdí na vlastné slovenské kultúrne bohatstvo a históriu, s kladným vzťahom ku kultúrnemu životu spoločnosti a podieľaním sa na ňom,
- vhodne a nenásilne spájala hudba s prejavmi iných umení – s poéziou, výtvarnými dielami, tancom, filmom, videom a modernými komunikačnými technológiami, vychovávali vnímaví, aktívni poslucháči, tolerantní k iným kultúram a názorom, bez nekritického podliehania módnym vlnám, reklame a subkultúre, ale aj bez predsudkov k nim,
- hudobná výchova participuje na rozvíjaní osobnostnej, sociálnej, občianskej, komunikačnej kompetencie.

3. Témy, tematické celky

Obsahový štandard

Obsah učiva je rozdelený do tematických celkov:

Zvuk a obraz – Jazyk umenia

Tradícia a identita

Prieniky umení

Podnety umenia

Prieniky umenia a vedy

Populárna kultúra

Komplexné projekty

8. ročník

1. tematický celok: ZVUK A OBRAZ - JAZYK UMENIA			
Tematické okruhy	Edukačné témy	Odporúčané ukážky a východiskový materiál	Proces a edukačný výstup
1. obraz v hudbe, hudba v obraze (hľadanie vzťahov medzi hudobným a výtvarným vyjadrovaním synergia vizuálneho a auditívneho)	<p>1.1. vytváranie hudby na vybrané vizuálne artefakty, hľadanie hudobných ekvivalentov k výtvarným dielam ... <i>hľadanie príbehu a obrazu v hudbe; interpretácia obrazu (jeho dotváranie, oživovanie...)</i> <i>a umocnenie hudbou (pohybom, sprievodným slovom),</i></p> <p>1.2. hľadanie výtvarných ekvivalentov k hudobnému jazyku, formám a druhom, štýlom <i>pokus vyjadrovať rôzne hudobné formy a žánre rôznymi výtvarnými formami; analógie medzi vyjadrovacími prostriedkami a kompozičnými princípmi, žánrami a štýlmi; môžu sa vyjadrovať figuratívne alebo nefiguratívne.</i></p>	<p>1.1. M. P. Musorgskij: <i>Obrázky z výstavy (aj aktualizované verzie);</i> <i>P. Hindemith: Maliar Mathis (M. Grünewald);</i> <i>E. Suchoň: Obrázky zo Slovenska ;</i> <i>(M. Benka, M. Bazovský, L. Fulla...);</i> <i>C. Debussy: Faunovo popoludnie (Renoire, Cézanne, Gogh, Gauguin...);</i> <i>M. Ravel: Zrkadlá, Gašpar noci...</i></p> <p>1.2. Bachove fúgy – maľby fúgy (P. Klee, J. Weder, J. Albers, V. Kandinskij, F. Kupka); <i>Sonáta – maľby sonáty (K. Čiurlionis)</i> <i>Kontrapunkt (R. Fila...)</i> <i>výtvarné vyjadrenie džezu, punku, rocku, rapu...</i> <i>Farebná hudba a kinetické umenie</i></p>	<p>1. výber hudobných skladieb k výtvarným dielam; jednoduchá kompozícia inšpirovaná výtvarným dielom; hudobno-vizuálne projekty, kompozície, objekty, inštalácie ...</p> <p>2. maľby (kresby, grafiky ...) rôznych hudobných foriem (napr. fúga, sonáta, nocturno, humoreska, seriálna hudba; kánovnícky spev, jódovanie, rapovanie; valčík, tango, rock and roll; kontrast, rytmus, harmónia a disharmónia); možnosti figuratívneho i nefiguratívneho ponímania</p>
2. vyjadrovacie prostriedky a ich štylizácia v hudbe a výtvarnom umení / citové pôsobenie výrazu - správne vidíme len srdcom	<p>2.1. štylizované variácie motívu, tvaru: <i>geometrizácia, skryštalizovanie, zahmlievanie, tvarové zmäkčenie, roztečenie, zoštíhlenie, stučnenie</i> <i>poľudštenie, hybridácia... , transformácia podoby smerom k inému motívu (tvaru),</i></p>	<p>2.1. ukážky štylizácie a transformácie tvaru vo výtvarnom umení <i>surrealizmus, imaginatívne tendencie – porovnať s kubizmom, impresionizmom, fauvizmom, neodadaizmom, konceptualizmom...;</i> <i>štylizácia tvaru v dizajne,</i></p>	<p>2.1. séria vlastných transformácií predmetného tvaru; vytváranie zmien výrazu štylizovaním technika : <i>kresba, kolorovaná kresba, maľba, alt. Modelovanie,</i> 2.2. vytváranie variácií, ponášok na obľúbené melódie a motívy z</p>

	<p>2.2. štýl a výraz emócií v hudbe: láska a nenávisť stvárnená v hudobných dielach. Vážnosť, radosť, hnev, nepokoj, netrpezlivosť, sústredenie, meditácia, pokoj, úzkosť, strach atď.</p>	<p>2.2. rôznosť štýlov v hudbe, F.Mendelssohn-Bartholdy: <i>Sen noci svätajánskej</i>, <i>Piesne bez slov...</i>; Fr. Liszt: <i>Sen lásky</i>; P.I. Čajkovskij: <i>Rómeo a Júlia</i>; S. Prokofjev: <i>Rómeo a Júlia</i>; R. Wagner: <i>Tristan a Izolda</i>; E.H.Grieg: <i>Lyrické kusy</i>, <i>Peer Gynt...</i></p>	<p>počutých skladieb; ich hranie na nástrojoch; hľadanie ľudových, umelých i populárnych piesní s tematikou lásky, radosti, strachu... zostavovanie scénok s emočným zameraním (vymýšľanie dialógov, ich zhudobňovanie, príp. aj rapovanie na hotové hudobné podklady;</p> <p>2.3. porovnávanie rôznych typov výrazu výtvarného a hudobného stvárnenia; diskusia o vplyve hudby a výtvarného umenia na formovanie osobnosti človeka.</p>
<p>3. multimédiá – pohyb a dej prostredníctvom obrazu a zvuku; technika – tretia ruka človeka</p>	<p>3.1. strihanie zvukov a filmových záberov; vytváranie obrazovo – zvukovej koláže Elektronické nástroje, elektroakustická hudba, počítačová hudba, hudba na internete Akustické základy spracovania a zaznamenávania zvuku. Strih zvuku a obrazu.</p>	<p>3.1. ukážky rôznych typov ozvučenia filmov; rôzne filmové a hudobné žánre; videoumenie (video, videoperformancia, videoinštalácia, klip); elektronická hudba. <i>Piesne populárnej hudby.</i> Marián Varga, Emerson, Lake and Palmer <i>Bázlik: Spektrá, Pastierska elégia</i> Hudobné softvéry a interaktívne programy pre prácu s PC. Literatúra a príručky k akustickým a technologickým problémom nahrávacieho štúdia.</p>	<p>3.1.výber zvukov a krátkych filmových záberov z archívu (edukačné DVD); generovanie počítačových zvukov a kombinácií zvuku a obrazu; tvorba vlastných zvukov prostredníctvom elektronického nástroja, mikrofónu a vlastného hlasu, ruchov rôznych nástrojov...; ozvučovanie záberov zvukmi; prezentácia výstupov a diskusia o rôznosti výrazov; využitie počítačových programov k hudobnej a výtvarnej výchove.</p>

2. tematický celok: TRADÍCIA A IDENTITA			
<i>Tematické okruhy</i>	<i>Edukačné témy</i>	<i>Odporúčané ukážky a východiskový materiál</i>	<i>Proces a edukačný výstup</i>
4. umenie a náboženstvo/ umenie baroka. Človek a viera	4.1. vyjadrenie posvätného a transcendentna ako základných ľudských postojov - modlitba, kontemplácia, meditácia, úžas a bázeň vyjadrené v hudbe a výtvarnom v umení – porovnanie, 4.2. baroková architektúra, barokový objekt, maliarstvo a sochárstvo	4.1. využiť materiál z etickej a náboženskej výchovy; <i>sakrálné skladby (omše, requiem, modlitby, chorály, pašie, napr. od: J.S.Bacha, L.v.Beethovena, W.A.Mozarta, G.Verdiho, G.Pucciniho, Honeggera, Hindemitha, Pendereckého, Kančeliho...);</i> <i>porovnať spirituál, gospel.</i> 4.2. baroková architektúra <i>malba a sochárstvo; iluzionizmus v službe architektúry; púte, kalvárie; biblické motívy, postava Krista (vo výtvarnom umení, filme, muzikále); porovnať so súčasnou sakrálnou architektúrou.</i>	4.1. počúvanie skladiieb a diskusia; výber hudby, ktorá pôsobí meditatívne, posvätné; porovnávanie s hudbou iných kultúr. 4.2. návrh (tvorba) barokového objektu, napr. relikviára: uvedenie do problému a hľadanie fantazijnej analógie: návrh a realizácia „relikviára“ pre ruku, nohu, ucho, kvetinu, knihu, predmet ... z rôznych materiálov; alt.: kresba prvkov barokovej architektúry (kolonáda, priečelie, kopula...).
5. prostredie a situácia / väzby hudby a výtvarného umenia na konkrétne prostredie	5.1. inštalácia in situ <i>reakcia na daný priestor, jeho výraz, históriu,</i> 5.2. mestské a vidiecke korene umenia <i>World music. Etno... Porovnanie kultúry a subkultúry mesta s vidiekom; skúsenosti žiakov s pobytom tam či tam, vyhodnocovanie kladov a záporov...</i>	5.1. umenie inštalácie, umenie vo verejných priestoroch (site specific). 5.2. Čechomor <i>Hradišťan</i> <i>Originálny pražský synkopický orchester</i> <i>slovenský folk</i> <i>Bratislava Hot Serenaders</i> <i>Funny Fellows</i> <i>Banda S. Smetanu</i> <i>World Music, Etno, mestský folklór, "garážová" hudba, subkultúrne žánre, šanzón, kaviarenská hudba, diskoteková hudba, dychovka, ľudová hudba...</i>	5.1. dotvorenie priestoru (školy, klubovne, pamiatky...) inštalovaním prvkov (predmety, zrkadlá, materiály, malba, kresba, graffiti), ktoré pozmenia jeho význam 5.2. vytváranie hudobno-scénických modelov, typických pre život v meste a na dedine: diskotéka, oslavy Nového roka na námestiach, pouliční muzikanti, svadba na úrade, pohreb v krematóriu - dožinky, dedinská svadba

			(pohreb), zábava s dychovkou, s folklórnym súborom, hasičský bál - žiaci vyberajú hudbu a píšú scenáre...
3. tematický celok: PRIENIKY UMENÍ			
<i>Tematické okruhy</i>	<i>Edukačné témy</i>	<i>Odporúčané ukážky a východiskový materiál</i>	<i>Proces a edukačný výstup</i>
6. divadlo a tanec /spojenie s hudbou a dizajnom. Človek medzi ľudmi	6.1. interdisciplinárny projekt hudobnej performancie: návrhy kostýmov; premena prozaického textu na dramatický; pohybové stvárnenie postáv; polyológ - dialóg - monológ v hudbe; otázka a odpoveď ako forma hudobnej myšlienky; hudobné charaktery a portréty.	6.1. J. Cage a jeho happeningy; M. Adamčiak (orchester pod vodou); B. Felix: Harlekýn , O bohatom ; klavírne koncerty Bacha , Mozarta , Beethovena , Chopina , Liszta , Rachmaninova (úryvky) Husľ. koncerty Vivaldiho , Paganiniho... – Piesne a témy k variáciám (Mozart , Schubert) - Smetana: Šárka , Libuše ; Musorgskij: Gnomus ; Beethoven: Coriolanus , Egmont ; Schubert: Grétku pri kolovrátku , Verklikár , Krásna mlynárka ; Ravel: Pavana za mŕtvu infantku ; tance rôznych období a žánrov.	6.1. pohybová prezentácia rôznych charakterov na improvizovanú hudbu vhodného výrazu; tanečné kreácie; výtvarné stvárnenie charakterov podľa hudby; líčenie, masky, návrh kostýmu; literárny dialóg, monológ, rozhovor - jeho zhudobňovanie alebo podkresľovanie vybranou hudbou...
7. portrét spolužiaka	7.1. literárny opis spolužiaka jeho tváre postavy, zvykov, vkusu ... 7.2. fotografický portrét osvetlenie, výraz, orámovanie – výsek reality / reklamná fotografia, 7.3. kresba hlavy kreslenie podľa modelu; snaha o výstavbu	<i>ukážky popisov osôb z literatúry; maľby a sochy portrétu v dejinách umenia;</i> <i>ukážky karikatúry;</i> <i>rozprávanie o funkciách portrétu od magického ponímania až po reklamu,</i>	popis, fotografia, kresba, hlavy (s nárokom na pochopenie procesu výstavby, výrazovosti – nie podoby a technickej dokonalosti),



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	<i>proporcií; na základe kresby pokus o karikatúru,</i> 7.4. mentálny portrét ľudskej osobnosti v hudbe	Musorgskij: Gnomus z Kartínek, Smetana: Šárka, J. Stivín: Temperamenty (džezové štúdie), Grieg: Solvejgina pieseň lásky, výber z Lyrických kusov atď.	podobne ako v 6.1
--	---	---	-------------------

9. ročník

1. tematický celok: PODNETY UMENIA			
Tematické okruhy	Edukačné témy	Odporúčané ukážky a východiskový materiál	Proces a edukačný výstup
1. podnety výtvarného umenia	1.1. postmoderna - výtvarné umenie v historickom priereze, výber motívov, štýlov a ich spracovanie vo vlastnej práci; citácia, prisvojenie, parafráza, dekonštrukcia, synkretizmus <i>a) spracovanie vybraného výtvarného diela – reprodukcie na svoj spôsob (citácia), alebo jeho koláž, kombinovanie s iným dielom, rozstrihanie a zlepenie v inej podobe...(roláž, krkváž, alchymáž...)</i> <i>b) kópia podľa reprodukcie realizovaná rôznymi štýlmi, rukopismi, s rôznym posunom mierky na tom istom obraze... inšpirované ukážkami rôznorodých štýlov zobrazovania,</i>	ukážky: typické diela z rôznych epoch histórie umenia do 20. stor. (na Slovensku i vo svete); typické diela rôznych tendencií umenia od pol. 19. stor. (svetoví i slovenskí autori); <i>konceptuálni autori (vizuálne umenia, hudba, literatúra);</i> ukážky citácií, prisvojenia, parafrázovania, dekonštrukcie, synkretizmu v umení.	1.1. použitie niektorého z postupov charakteristických pre postmoderné umenie (koláž, maľba, kresba) 1.2. konceptuálne spracovanie vybranej témy (kresba, fotografia, text); diskusia.

	1.2. konceptuálne umenie / umenie na rozmýšľanie; <i>reakcia na vybrané konceptuálne dielo.</i>		
2. podnety hudby. Špirála života – vzťahy medzi generáciami	2.1. hudba v historickom priereze - u nás doma, v Európe, ale aj inde (Čína, India, Afrika, Stredný východ...); vkus generácií; staroba a jej hodnota; tolerancia; úcta k minulosti: archeologický výskum, muzeálny výskum; stará krása, zapadnutá prachom času - jej obnovovanie; reštaurátorstvo v maliarstve, ale aj v hudbe...; mediálne prezentované vzory aj hudobné vzory – hudobný priemysel.	2.1. hudba rôznych epoch, zábavná hudba stredoveku a renesancie, trubadúri, truvéři, minnesänger...ich dnešní pokračovatelia: rockové skupiny...Staré pamiatky hudby; hudobné Uhorsko ako kolíska slovenskej hudby... Vzťahy slov. ľud. piesne k poľskej, českej, nemeckej, maďarskej, balkánskej, židovskej, ukrajinskej tradícii ľud. hudby...Vkus a móda na príkladoch...	2.1. projekt „výletu“ do minulosti populárnej hudby, hra na trubadúrov, hra na potulných muzikantov z rôznych storočí, 2.2. rockový koncert...výhovný koncert pre prváčikov na vlastnej škole, program o hudbe pre domov dôchodcov, pre rodičov, starých rodičov...
2. tematický celok: PRIENIKY UMENIA A VEDY			
Tematické okruhy	Edukačné témy	Odporúčané ukážky a východiskový materiál	Proces a edukačný výstup
3. výtvarné reakcie na témy vedy	proces v umení / podnety rôznych disciplín / intermedialita výtvarné transpozície fyzikálnych / chemických / biologických procesov 3.1. žiaci analyzujú javy ako napr. zmena skupenstva,	ukážky: <i>procesuálne umenie; spolupráca vedeckého výskumu a umeleckej tvorby.</i>	a) návrh riešenia; b) procesuálny objekt alebo inštalácia.

	<p><i>kondenzácia, podtlak a pretlak, sublimácia, šírenie a lom svetla, zvuku, magnetizmus, meteorologické javy, elektrické javy... a hľadajú ich vyjadrenie vo výtvarnom jazyku (figuratívne alebo nefiguratívne zobrazenie),</i></p> <p>3.2. žiaci analyzujú javy ako napr. <i>správanie častíc pri chemickej reakcii, zmena jednej látky na inú, kyslé – zásadité – neutrálne prostredie, leptanie...</i></p> <p>3.3. žiaci analyzujú javy ako napr. <i>starnutie, rast, navieranie, hnitie, rôzne spôsoby rozmnožovania, pohyb a migráciu, mimikry, rôzne zmyslové vybavenie živočíchov, symbiózu, asimiláciu, predátorstvo...</i></p>		
<p>4. hudba a príroda, človek voči prírode - príroda ako partner človeka</p>	<p>hudba prírody, Zeme, vesmíru...; základy akustiky; prírodné motívy v hudbe; obrazy a výjavy z prírody v hudbe; pastorálnosť; ľudové piesne o hore, poli, lese, kvetoch, zvieratách; podobne pop. piesne (Balada o poľných vtákoch...); prejavy života v hudbe: rast, delenie, genetické väzby -</p>	<p>zvuky okolo nás – živá a neživá príroda... C. Saint-Saëns: Karneval zvierat; ľudové a umelé piesne; Čajkovskij, Vivaldi, Haydn (vtáčky); Hatrik: Vysoký otec, široká mať / Nie som človek, predsa žijem / Ecce quod Natura..., všetko vhodné z iných okruhov... piesne a skladby o rastlinách, živočíchoch...</p>	<p>ochranárske a environmentálne využitie hudby, piesne a hudba na výlete, k táboráku, k plavbe loďou, k pobytu pri mori; country; skauti; rituály mimoeurópskych kultúr - privolávanie dažďa v Afrike, vítanie slnka v Číne, černošské spevy o Mississippi...hudba k</p>

Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	hudba národov, rás...		jazdeniu na koni...
3. tematický celok: POPULÁRNA KULTÚRA			
<i>Tematické okruhy</i>	<i>Edukačné témy</i>	<i>Odporúčané ukážky a východiskový materiál</i>	<i>Proces a edukačný výstup</i>
5. umenie a gýč	tvorivé umenie, stredoprúdová produkcia, gýč; páčivosť; vkusové preferencie rôznych vekových a sociálnych skupín; vzťahy medzi umením a gýčom; manipulácia vkusu reklamou, televíznymi zábavnými formátmi; ľudová pieseň a jej spracovania; dychoška; hudba k reklame; hudobné videoklipy a prezentované hodnoty; hudobné relácie vo verejnoprávnej a komerčných TV z pohľadu konzumu žiakov; vzory správania v hud. videonahrávkach; symbolické reprezentácie kultúry mladých, štýlu života vo videoklipoch.	ukážky hudobného, výtvarného, filmového, literárneho gýča; hudba k reklame a jej pôvod v umení; hudba ku gýčovým filmom, Senzi Senzus apod., cigánska kaviarenská hudba, F. K. Veselý, retro, oldies... umelecká aktualizácia gýča: Lasica spieva Veselého, Bratislava Hot Serenaders; pop artové reakcie na gýč, reakcie na gýč a na stratégie reklamy v súčasnom výtvarnom umení.	vytváranie reklám s použitím umeleckej hudby, paródia, irónia, hľadanie sentimentálnych spomienok ("Takí sme boli", Stučková mojich rodičov, Babička a dedko si hrajú a spomínajú, deformovanie hudby do podoby "automatu", neznesiteľnej sladkosti, sentimentu - tvorba skečov, scénok, humorných výstupov...
6. vzory a vlastná tvár	1. možnosť: telový dizajn / úprava tváre a účesu, vizážistika, make-up žiak analyzuje štýl	ukážky: <i>možnosti vizážistiky; rôzne štýly; bodyart; štýly hviezd showbiznisu,</i>	návrhy (na fotografiách), alt. realizácie úprav na tvárach spolužiakov; odevné doplnky;



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	<p>obliekania, účesu a tváre svojich obľúbených hrdinov, hviezd, vzorov a hľadá vlastný štýl; a) <i>žiaci vychádzajú z fotografie tváre (vlastnej, spolužiakovej.); z papiera vystrihujú a prikladajú rôzne tvary účesu, doplnky; vzájomne si skúšajú niektoré možnosti líčenia tváre s posilnením rôznych typov výrazu; výsledky môžu zaznamenávať fotograficky; úlohu je možné simulovať aj v počítači</i> b) <i>návrh vzoru tetovania; realizácia na časti tela fixmi, ktoré napodobňujú tetovanie.</i> 2. možnosť: postfotografia / digitálne montáže, aplikácie, transformácie fotografie, alt.: fotoinštalácia a) <i>zmeny fotografie prostredníctvom digitálneho spracovania (transformácie, filtre, morfig, montáže...); digitálny obraz vo svojej technickej podstate – pixle ako výtvarný výrazový prostriedok (mozaika – podobnosť</i></p>	<p>ukážky: <i>rôzne polohy postfotografie; technické možnosti filtrov, vrstiev a transformácií,</i></p>	<p>prezentácia: módna prehliadka, dokumentácia (foto, video),</p> <p>digitálne manipulovaná fotografia; fotografovanie a postprodukcia v počítači; prezentácia – výstava a diskusia</p>
--	--	---	---



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	<i>a rozdiely s digitálnym obrazom)</i> b) fotoinštalácia: <i>inštalovanie fotografií v prostredí, hľadanie súvislostí fotografického obrazu a prostredia (nadväznosť tvarov, to isté na fotografii konfrontované s tým istým v skutočnosti, vtipné komentovanie, významová zmena prostredia prostredníctvom</i>		
4. tematický celok: KOMPLEXNÉ PROJEKTY			
<i>Tematické okruhy</i>	<i>Edukačné témy</i>	<i>Odporúčané ukážky a východiskový materiál</i>	<i>Proces a edukačný výstup</i>
7. spoločný interdisciplinárny projekt skupiny žiakov	1. možnosť: film, video komplexná projektová úloha – príprava a nakrútenie filmového záberu, (akcie, scény) <i>a) projektová kolektívna úloha - filmový štáb: žiaci si rozdelia úlohy v tvorivej skupine (scenárista, režisér, skladateľ hudby, zvukové efekty, scénograf a kostymér, kameramani, herci, šepkári, produkcia, klapka ...)</i> <i>a nakrútiť filmový záber, krátky filmový klip,</i> <i>b) projektová</i>	teoretická príprava na rôzne funkcie vo filmovom štábe; ukážky z práce štábu,	krátky videoklip,



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

	<p><i>individuálna úloha:</i> <i>žiaci si pripravia</i> <i>krátky scenár,</i> <i>rozpracuje jednotlivé</i> <i>zábery, postavu(y),</i> <i>navrhne prostredie a</i> <i>krátky príbeh</i> <i>(možnosť</i> <i>minimalistického</i> <i>riešenia); podľa</i> <i>scenáru realizuje</i> <i>krátky videofilm</i> <i>(v prípade</i> <i>nedostatočného</i> <i>technického vybavenia</i> <i>ostáva pri návrhu),</i> 2. možnosť: architektúra architektonický návrh a model <i>a) architektonická</i> <i>súťaž na konkrétne</i> <i>zadanie</i> <i>- architektonická</i> <i>úloha,</i> <i>- architektonický</i> <i>návrh,</i> <i>(kresba, model)</i> <i>- architektonický</i> <i>„projekt“,</i> <i>b) návrh budovy vo</i> <i>vzťahu k prostrediu:</i> <i>prírodné, mestské,</i> <i>vidiecke, historické</i> <i>podzemné, nadzemné,</i> <i>vodné, vzdušné,</i> 3. možnosť výchovný koncert pre žiakov</p>	<p>teoretická príprava na rôzne funkcie v práci projektanta a architekta; ukážky rôznych štádií projektovania architektúry; ukážky rôznych polôh a typov architektúr,</p> <p>výber hudby,</p>	<p>návrh (príp. model) ako kolektívna práca podľa zadania;</p> <p>scenár, výber hudby, realizácia koncertu, reprodukovaná hudba, vlastná produkcia žiakov 9. ročníka, možnosti zapojenia scénografie, videa.</p>
--	---	---	--

	<p>1. možnosť Fantastické a magické v umeniach. Hudba a zvuk ako zdroj emocionálnych zážitkov... Balada. Nocturno. Rituál. Rozprávka.</p>	balady J. Bottu: Žltá ľalia, Margita a Besná, B. Felix: Nitriansky perníkár (HV/5) J. Hatrík: Balady o dreve, Statočný cínový vojačík, Bájky o levovi H. Berlioz: Fantastická symfónia, M. de Falla: Začarovaná láska A.Dvořák: Svatební košile, Vodník, Holoubek... F. Chopin: Nokturná, M. P. Musorgskij: Noc na Lysej hore P. Ducas: Čarodejníkov učeň F. Schubert: Kráľ duchov	Vytvorenie vizuálneho prostredia k balade, rozprávke. Výber vhodnej hudby na umocnenie deja. Zhudobnenie vybraných častí predlohy. Hra na hudobných režisérov. Hra na hudobných skladateľov. Vytvorenie videoklipu. Ozvučenie filmu. Vytvorenie zvukového a vizuálneho nosiča (CD, DVD).
--	--	---	--

4. Požiadavky na výstup

Vzdelávací štandard tvorí obsahový a výkonový štandard. „Obsahový štandard“ vymedzuje základné učivo (predovšetkým pojmy), ktorému by mal žiak rozumieť a mal by ho byť schopný vysvetliť. „Výkonový štandard“ uvádza konkretizáciu požiadaviek na vedomosti, zručnosti a aplikácie poznatkov predovšetkým v spojitosti s bežným životom a postoje študentov.

Výkonový štandard

Žiak by mal po absolvovaní primárneho vzdelania mať vedomosti, ovládať zručnosti a byť schopný zaujímať postoje:

Vedomosti

Vo výchove umením je väčšina vedomostí získavaná a zároveň overovaná prostredníctvom praktických činností žiaka – zážitku z vytvárania a vnímania umeleckého diela; časť vedomostí o výtvarnom umení, hudbe, performatívnych umeniach, filme, dizajne, architektúre, o vizuálnej a akustickej kultúre sa utvára počas motivačnej, expozičnej a diskusnej časti vyučovacej jednotky a je podporená vizuálnymi materiálmi (edukačné DVD, knihy, časopisy, internet).



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Absolvent nižšieho sekundárneho stupňa vzdelania sa naučil:

- poznať charakteristické diela a štýl kľúčových epoch európskeho umenia,
- poznať znaky ťažiskových tendencií moderného a súčasného výtvarného a hudobného umenia,
- orientovať sa v systémoch dizajnu a architektúry,
- poznať žánre filmu a základné tendencie v jeho vývoji,
- poznať najdôležitejšie médiá, nástroje a technické (realizačné) postupy v rôznych druhoch umenia,
- poznať základné vyjadrovacie prostriedky a kompozičné princípy v hudbe a vo výtvarnom umení,
- orientačne poznať najdôležitejších autorov svetového a slovenského umenia,
- diskutovať o umeleckých dielach,
- identifikovať a správne používať pojmy z podnetov ponúkaných z rôznych smerov hudobného a výtvarného umenia.

Zručnosti a spôsobilosti

Formálne a technické zručnosti

1. Žiak si dokáže vybrať vhodnú techniku vzhľadom na zvolenú tému a formu práce.
2. Dokáže sa slobodne vyjadrovať, stvárať svoje pocity, myšlienky s istým cieľom a cieľavedome ich usporiadať do istej kompozície, inštalácie.
3. Dokáže si nielen vybrať a stvárať výsek reality, ale ju pretvárať, modifikovať, vytvárať štylizácie a farebné variácie videného.
4. Vyjadriť sa kombinovaním rôznych vyjadrovacích techník.
5. Transformovať text alebo melódiu napočúvanej alebo obľúbenej skladby, piesne. Vyjadriť pocity radosti, smútku, nebezpečenstva, harmónie, šťastia rytmickými nástrojmi, prípadne hraním na hudobný nástroj alebo kombináciou rôznych zvukov.
6. Vytvárať doplnenie textu, spevu, rapu do hotovej melódie na zvolenú tému.
7. Spracovať podnety z iných podnetov a transformovať ich – napr. hudobné podnety do výtvarného umenia alebo naopak.
8. Zvládne zhmotňovať svoje predstavy kresbou rôznymi nástrojmi, modelovaním, konštrukciou, či technikami maľby alebo monotypie.
9. Pracovať čisto so zámerom prezentácie svojho výtvoru.
10. Napláňovať a zrealizovať formou projektu nejaké kultúrne predstavenie pre obec - výber hudby, výzdoba.



Základná škola, Sídliisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

11. Navrhnuť kostýmy a štýl líčenia pre nejaké krátke divadelné predstavenie.
12. Technicky zvládnuť prípravu jednoduchého kostýmu podľa charakteru postavy.
13. Zvládne základné práce s fotoaparátom, cieľavedome komponuje fotografiu a následne zvládne jednoduché úpravy a dotvorenie fotografie na počítači.

Mentálne spôsobilosti

1. Žiak dokáže vedieť odôvodniť a skomentovať výber umeleckého diela.
2. Chápe základné princípy výstavby umeleckých diel.
3. Vie zdôvodniť výber výtvarnej techniky, prípadne hud. nástroja alebo hud. ukážky na stvárnenie určitej témy.
4. Rozlíši moderné a klasické umenie, vie sa orientovať v jednotlivých výtvarných a hudobných epochách (základné a preberané epochy).

Komunikatívne a sociálno-interakčné zručnosti

1. Žiak výtvarne aj slovne interpretuje umelecké dielo.
2. Navštevuje kultúrne inštitúcie a osvojuje si spoločenské správanie v nich.
3. Vo vyučovacom procese využíva informačno-komunikačné médiá.
4. Dokáže predniesť svoje vlastné názory na umenie, predloženú tému.
5. Pracuje v tíme, zapája sa do skupinových aktivít.
6. Vie primerane reagovať na podnety výtvarného a hudobného umenia.
7. Rozvíja svoje prezenčné a organizačné zručnosti pri usporiadaní kultúrneho podujatia pre obec.

Postoje

- Hlavnou kompetenciou v oblasti postojov je a priori tvorivý prístup – žiak je vedený k tomu, aby pri každej edukačnej téme volil svoje vlastné, teda autentické riešenie a postupne formuloval svoj estetický (vkusový) i hodnotiaci názor. Formovanie takéhoto prístupu je dôležitým momentom edukácie, ktorý vyvažuje prevažne propozičné a konvergentné myslenie formované väčšou časťou kurikula.

U žiaka sa sformovali tieto postoje:

- otvorenosť voči experimentovaniu s vyjadrovacími prostriedkami, technikou, postupom, motívom a témou,
- otvorenosť voči hľadaniu analógií,



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

- náklonnosť k uvedenému hľadaniu vlastných riešení, odklon od vyjadrovacích schém – inovovanie stereotypov na základe podnetov fantázie a vlastného názoru (myslenia),
- tolerancia voči rôznym typom vyjadrovania, vkusu iných ľudí,
- aktívny prístup ku svojmu prostrediu, citlivá reflexia jeho hodnôt – jeho poznávanie a pretváranie,
- vyjadriť a vyhodnotiť štýl ľudí, ktorých obdivuje (považuje za svoj vzor) a porovnať ho so svojím štýlom,
- hľadať vlastné cesty sebaujadrnenia, budovania vlastného vkusu a tváre (imidžu).
- spolupracovať pri realizácii vlastných konceptov a zosúladiť ich s ponímaním iných žiakov

PRIEREZOVÉ TÉMY – MEDZIPREDMETOVÉ VZŤAHY

Prierezovosť tém a navrhovaných prístupov k hudbe a výtvarnému umeniu sa nevyčerpá len prienikmi a "križovatkami" s inými umeleckými oblasťami (výtvarnou, dramatickou, filmovou, mediálnou...). Je potrebné zahrnúť do umeleckej edukácie aj podnety a poznatky najmä z prírodných vied (fyzika, chémia...), histórie a humánnej i prírodnej geografie. Umenie má schopnosť tieto poznatky prehĺbiť a v bohatej štruktúre vzájomne previazať.

Multikulturálna výchova:

- Výchovné pôsobenie zamerané na rozvoj chápania a akceptácie iných kultúr, na rozvoj medziľudskej tolerancie.

Mediálna výchova:

- PC zložka umeleckej edukácie, programy, Internet ap. hrajú dôležitú úlohu zdroja informácií i analyticko-syntetického média pri narábaní s umeleckými artefaktmi, v niektorých prípadoch i priamo umeleckého zážitku. Existujúce programy uľahčujú žiakovi nielen vstup, ale aj pohľad do špecifického materiálu, vnesú transparentnosť do jeho triedenia, hodnotenia i používania. Aj tu treba vyžadovať tvorivosť, vlastný názor, autentický produkt činnosti. Najmä v umení platí, že PC je len pomôckou, nástrojom, ktorá iba predlžuje ruku a myseľ človeka.

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

- Ročníkový umelecký projekt môže mať podoby inscenácie, výstavy, prezentácie (i počítačovej), inštalácie, relácie, koncertu, filmu, animácie ap. Uplatnia sa v ňom všetky vyššie spomenuté aspekty umeleckej edukácie cez námetové okruhy.
- Dôraz sa kladie na vlastnú aktivitu žiakov. Zverejnením a dokumentáciou projektu získava škola materiál pre ďalšie rozvíjanie tohto predmetu - príklad, východisko, zdroj pre ďalšiu prácu. Daná forma umeleckého projektu vychádza v ústrety prirodzenej súťaživosti žiakov tohto veku. Je preto možné spájať projektový charakter umeleckej výchovy v 8. ročníku s rôznymi súťažami (napr. typu "Supertrieda školského roka"), prehliadkami, verejnou i webovou prezentáciou školy, s podujatiami v kultúrnych strediskách, divadlách, kluboch, výchovnými koncertmi pre mladšie ročníky spolužiakov atď.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

Osobnostný a sociálny rozvoj

- Predpokladaným výstupom je žiak, ktorý sa bude spolupodieľať na aktívnom prežívaní súvislostí, pestovaní komunikácie a schopnosti sebaujadrnenia cez médium umení. Kompetencie sa prejavujú v "ready made", v konkrétnych výsledkoch, artefaktoch, projektoch.

5. Metódy a formy práce

V rámci tematického učebného plánu môže učiteľ edukačné témy zaraďovať do vyučovania v poradí a časovom rozpätí podľa vlastného uváženia.

Výchovné a vzdelávacie stratégie – metódy a formy práce.

- intonačná metóda, imitačná a kombinovaná metóda osvojenia piesní.
- dialóg a diskusia,
- riadené objavovanie hudby a výtvarného umenia
- metóda hrania rol, improvizácia
- skupinové projektové vyučovanie

Učiteľ sa usiluje o to, aby poskytoval podnety pre hudobnú aktivitu žiakov

- skupinové, projektové, diferencované vyučovanie, návšteva hudobných podujatí, besedy
- zážitkové, kognitívne, skúsenostné metódy, dialóg a diskusia, metódy hrania rol, špecifické metódy: intonačná metóda s použitím relatívnej solmizácie, imitačná a kombinovaná metóda osvojovania piesní, riadené objavovanie hudby, informačno-receptívne metódy, improvizácia

6. Učebné zdroje

- reprodukcie diel výtvarných umelcov v odborných publikáciách,
- internetové stránky zamerané na výtvarné umenie,
- filmové, hudobné a literárne ukážky,
- kultúrne inštitúcie a galérie prezentujúce diela výtvarných umelcov,
- výtvarná tvorba žiakov,
- prírodné objekty,
- školská knižnica.
- učebnice hudobnej a výtvarnej výchovy piateho až deviateho ročníka



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou

Školský vzdelávací program

7. Hodnotenie predmetu

Na základe dohody pedagógov v rámci predmetovej komisie sa v predmete VUM podobne ako v HUV či VYV hodnotí nie výsledok, ale samotný prístup žiaka k práci a proces činnosti. Hodnotenie sa realizuje formou osobného rozhovoru so žiakom, v ktorom učiteľ poskytne citlivú veku primeranú spätnú väzbu, analyzuje spolu so žiakom samotný proces vzniku výslednej práce. Predmet VUM je v záverečnom hodnotení klasifikovaný známkami výborný, chválitebný a dobrý, pričom jednotlivé činnosti môže učiteľ klasifikovať aj známkou dostatočný a nedostatočný, a to v prípade zámerného negovania vyučovacej činnosti žiakom, znehodnocovania iných prác a pomôcok žiakov.

Pri hodnotení nesmieme zabúdať na špecifikum každého žiaka, na stupeň rozvoja jeho fantázie a výtvarného myslenia, hudobného cítenia a v záverečnom hodnotení poukázať na základe predloženia všetkých jeho výtvarných prác, práce na konkrétnych vyuč. hodinách z daného školského roka na kvalitatívne zmeny v oblasti technických zručností, ale aj na rozvoj tvorivosti a samostatnosti žiaka a jeho schopnosti hodnotiť seba aj ostatných a prezentovať sa.



Základná škola, Sídlisko II 1336, 093 01 Vranov nad Topľou
program

Školský vzdelávací